

برلین، ۱۲ نومبر ۲۰۰۶

دپلوم انجنیر خلیل الله معروفی

افغان - افغانیت افغانستانی - افغانستانی؟

خواص، صفات و کرکتر "افغانان" را در یک کلمه جمع کرده و "افغانیت" نامیده اند. غیرت، وطندوستی، آزادی، آزادی پرستی، مردانگی، مهمان نوازی، جوادی، علو همت، مناعت نفس، غرور، از خودگذری، فداکاری و ... همه بالتمام در یک کلمه گنجانیده شده؛ در کلمه "افغانیت".

چنانکه اگر کسی مرتکب عمل زشت و ناپسندی گردد، گویند "افغانیتش چطور اجازه داد که این کار را بکند؟" و یا به "افغانیت" خود سوگند خورده گویند: "به افغانیتم قسم اگر چنین و چنان کرده باشم". و بیجا نبوده، که شاعر آزاده ما مرحوم عبدالعلی مستغنی در آستانه نبرد استقلال وطن، بر گوشه ای از "افغانیت" مکتب کرده، سرود:

گر ندانی غیرت افغانیــــــــــــــــم   چون به میدان آمدی میدانیم*

حالا ببینیم که از کلمه "افغانستانی" هم چنین کاری ساخته است؟؟ مگر ممکن است که این همه مفاهیم و صفات بایسته و شایسته را در کالبد لغت "افغانستانی" جمع کنیم؟؟ من می گویم که با این اصطلاح هرگز چنین کاری امکان ندارد. هیچ کس ادعاء کرده نمی تواند که "افغانستانی" اجازه این کار را نمی دهد. و یا دیده باشی که کسی به "افغانستانی" خود سوگند یاد کند؟؟ بر کلمه "افغانستانی" هیچ کدام از صفات و شاخصه ها و ضابطه های بالا مترتب نیست، و از همین جاست که باید به جهر بگوئیم که: « "افغانستانی" نمودار و بیانگر هیچ خاصیت و کرکتری نیست. ». و من در عجبم اگر هموطنان با کرکتر ما، با این وصف، خود را "افغانستانی" بخوانند!!

ابنای وطن، از هر نقطه افغانستان که برخیزند، از هر قوم و تباری که آیند، به هر زبانی که سخن گویند و به هر دین و آئینی که پایبند باشند، همه و بدون استثناء به صفات والای بالا می بالند. و چه شیرین بود، وقتی از برادر هندوی افغان خود شنیدیم که گفت: "الحمد لله ما افغان استیم".

باوجودی که همتباران و همزبانان و همدینان ما در ماورای سرحدات افغانستان هم می زیند (زندگی میکنند)، اما خواص و کرکتر و صفات ایشان با همتایان افغان شان، کاملاً فرق دارد. تاجک افغان، تاجک تاجکستان نیست. ازبک افغان، ازبک ازبکستان نیست. ترکمن افغان ماننده ترکمن ترکمنستان نیست. هندوی افغان، همتراز هندوی هند و پاکستان نیست. پشتون افغان، عین پشتون پاکستان نیست. تعصب مذهبی که در ممالک همجوار سراغ داریم، در شأن هموطنان ما دیده نمی شود. نه سنی ما تعصب خشک دیگران را دارد و نه شیعه ما. بلی، همین "افغان بودن" و "افغانیت" هموطنان ماست که ایشان را از همتباران همزبان و همکیش ماورای مرزها، متمایز می گرداند. وجه امتیاز و ممیزه اقوام ما با همتباران و همزبانان و همکیشان ایشان در آن طرف سرحدات، فقط در "افغان بودن" و "افغانیت" شان مشخص می گردد و تجسم می یابد،

و چه زیبا آفریدست خداوند، افغان و افغانیت را !!

* این بیت، بند اصلی همان حماسی ترانه معروفیست، که با آواز پرتمکین و کمپوز آهنگین نادره دوران و استاد بی بدیل موسیقی معاصر افغانستان، مرحوم استاد قاسم افغان، به یادگار مانده. وقتی این آهنگ به گوش یک افغان اصیل و مفتخر به افغانستان می رسد، پیکرش را به لرزه اندر می کند، احساساتش را به غلیان می آورد و رگ مردانگی و حمیت و غیرتش را می شوراند.

د پائو شمیره: له ۱ تر ۲

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: دليکنې دليکنيزې ښې پاڼوالې د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خیر و لولئ

چه قیامت کبرا برپا کرده بود، وقتی حدوداً پنجاه سال پیش این آهنگ از ورای امواج "رادیو کابل" آن زمان طنین می انداخت. و آن زمانی بود که مرحوم سردار محمد داوود خان به حیث صدراعظم افغانستان قد برافراشت و سفربری عسکری را به مقابل پاکستان اعلان نمود. در آن هنگام که روابط افغانستان و پاکستان بر سر موضوع پشتونستان تیره گشته و تا سرحد تصادم مسلحانه رسیده و رگ غیرت افغانان به شور آمده بود، طنین این آهنگ استاد قاسم افغان از ورای امواج بود، که احساسات این ملت خشمگین را تمثیل میکرد و چه پر ابهت و سطوت تمثیل می کرد.

توضیح :

ترکیبات مصدری با پسوند "یت"، که "مصدر جعلی" خوانده می شوند، مخصوص کلمات عربی اند، مثل "معنویت، روحانیت، انانیت، مؤفقیت، رضایت، ضدیت، خیریت، انسانیت، آدمیت، بشریت، حیوانیت، . . .". چون کلمه "افغان" معرب "اوغان" است، پس کلمه "افغانیت" مشروعیت صرفی و دستوری نیز دارد. برعکس کلمه "افغانستانی" که ترکیب دریست، اجازت پیوند خوردن با پسوند "یت" را نمی دهد. یعنی که ترکیب "افغانستانی" از نگاه دستور زبان هم نادرست است، همانگونه که ترکیبات "مردیت، زنیت، قوماندانیت، دوتیت، ایرانیت، رهبریت، خریت و . . ." نادرست اند. ترکیب غلط "رهبریت" که ساخته فارسی ایران است، خوشبختانه به زبان اهل مطالعه ما تاکنون راه باز ننموده و در آن ترسب نیافته است.

پایان

د پانو شمیره: له ۲ تر ۲

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ